

تیر پیشنهادی: حمایت از مالکیت‌های فکری در سطح بین‌المللی

حمایت از مالکیت‌های فکری در سطح بین‌المللی

با توجه به اینکه در حوزه مالکیت‌های صنعتی در اکثر موارد، ثبت جنبه الزامی دارد و از لوازم حمایت است، یکی از طرق کسب حمایت در هر یک از کشورهای موردنظر که هدف صادرات هستند آن است که تقاضای ثبت مستقیماً به اداره ملی آن در زمینه مالکیت فکری تسلیم گردد که مستلزم پرداخت هزینه‌های ثبت، ترجمه و استفاده از کارگزار حقوق مالکیت فکری یا وکلایی در این زمینه در آن کشورها (که در برخی موارد مثلاً اختراعات الزامی است) می‌باشد. به هر حال، توسل به چنین ترتیباتی براساس کنوانسیون پاریس برای حمایت از مالکیت صنعتی (۱۸۸۳ و اصلاحات بعدی تا ۱۹۷۹) که ایران نیز از سال ۱۳۳۷ عضو آن است بسیار وقت‌گیر و پرهزینه بوده، به خصوص اگر حمایت از موضوعات مالکیت صنعتی در کشورهای زیادی مدنظر باشد. به همین منظور در سازمان جهانی مالکیت فکری^۱ (WIPO) تمهیداتی برای تسهیل این فرآیند در سایر کشورها اندیشیده شده است که در عین حال به ویژگی حقوق مالکیت فکری به‌عنوان "حقوق سرزمینی" هیچ خدشه‌ای وارد نمی‌کند.

نظام تحت مدیریت WIPO در زمینه تسلیم اظهارنامه بین‌المللی و ثبت مقولات مالکیت صنعتی، فرآیند کسب حمایت در کشورهای مختلف را که به‌طور همزمان انجام می‌شود، بسیار آسان می‌کند. در چارچوب این نظام به جای تسلیم اظهارنامه‌های مختلف به زبان‌های متعدد، با پرداخت مبلغی واحد در قالب یک اظهارنامه، تقاضای ثبت بین‌المللی از طریق اداره مالکیت صنعتی کشور مبدأ صورت می‌گیرد. این نظام نه تنها کل فرآیند را آسان می‌گرداند، بلکه همچنین در مورد علایم و طرح‌های صنعتی و اختراعات هزینه‌های کسب حمایت بین‌المللی را به‌شدت کاهش می‌دهد و حتی در مورد اختراعات این امکان را برای مخترع فراهم می‌آورد که فرصت لازم را برای ارزیابی ارزش تجاری اختراع خود قبل از پرداخت هزینه‌های مربوط به ثبت‌های ملی داشته باشد. بر این اساس در نظام تحت مدیریت WIPO، سه سازوکار مختلف حمایتی برای حقوق مالکیت

¹ World Intellectual Property Organization

صنعتی اندیشیده شده است که عبارتند از:

- نظام تسلیم اظهارنامه بین‌المللی برای اختراعات در چارچوب معاهده همکاری برای ثبت اختراع (PCT) که تاکنون حدود ۱۴۰ کشور در قالب آن عمل می‌کنند ولی تاکنون جمهوری اسلامی ایران به عضویت آن در نیامده است.
 - نظام ثبت بین‌المللی علائم براساس موافقت‌نامه مادرید و پروتکل آن برای ثبت بین‌المللی علائم که تاکنون حدود ۸۰ کشور، از جمله ایران، از تسهیلات آن استفاده می‌نمایند.
 - تودیع بین‌المللی طرح‌های صنعتی که در موافقت‌نامه لاهه پیش‌بینی شده است و حدود ۴۰ کشور به ترتیبات مقرر در آن عمل می‌کنند اما جمهوری اسلامی ایران به این موافقت‌نامه نپیوسته است.^۲ به جز ترتیبات مقرر در کنوانسیون‌های WIPO، موافقت‌نامه تریپس^۳ در سازمان جهانی تجارت^۴ نیز امکان حمایت بین‌المللی از مالکیت‌های صنعتی را در میان کشورهای عضو فراهم آورده است که مقولات اصلی را در این‌گونه مالکیت‌ها دربرمی‌گیرد.
- برخلاف مالکیت‌های صنعتی که حمایت از آنها عمدتاً به ثبت احتیاج دارد، حمایت از آثار ادبی، علمی و هنری فی‌نفسه محتاج انجام هیچ‌گونه تشریفات نیست تا در داخل یک کشور مورد حمایت قرار گیرد. بنابراین، به محض اینکه یک اثر خلق شد، می‌تواند در چارچوب معاهدات چندجانبه بین‌المللی که در این زمینه وجود دارد، به‌ویژه کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری (۱۸۸۶ و اصلاحات بعدی تا ۱۹۷۹) که تحت مدیریت WIPO است و موافقت‌نامه تریپس در سازمان جهانی تجارت (۱۹۹۵)، که تعداد کثیری از کشورها در آنها عضویت دارند، مورد حمایت قرار گیرد.

بنابراین برخلاف اختراعات، علائم و طرح‌های صنعتی، آثار ادبی، علمی و هنری به هیچ‌گونه تشریفات برای تسلیم اظهارنامه‌های ملی یا بین‌المللی در جهت کسب حمایت از این آثار در میان کشورهای عضو این اسناد نیاز ندارد. اما در عین حال بسیاری از کشورها دارای یک اداره ملی برای کپی‌رایت و قوانین کپی‌رایت خاص خود هستند که با وجود غیراجباری بودن ثبت، ترتیبات ثبت آنها را به‌منظور مشخص و متمایز کردن آن به‌ویژه از حیث حقوق مالکیت فکری مقرر داشته‌اند. حتی در بعضی کشورها ثبت مالکیت‌های ادبی، علمی و هنری دارای مزایای عملی است؛ زیرا به‌عنوان آماره و نشانه اولیه در دادگاه، به‌ویژه به‌هنگام بروز اختلاف، عمل می‌نماید. مثلاً در امریکا به‌رغم اجباری نبودن ثبت، در صورت عدم ثبت معتبر، دادگاه‌ها نمی‌توانند

² WIPO, Summaries of Conventions, Treaties and Agreements Administered by WIPO Geneva: WIPO Publication

³ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs)

⁴ World Trade Organization (WTO)

اقدامات عملی قابل توجهی در برخورد با موارد نقض به عمل آورند. در کشور ما نیز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرجع ملی برای حمایت از آثار کپی‌رایت است و ثبت لازمه حمایت محسوب نمی‌شود و جنبه داوطلبانه دارد. اما از آنجا که ایران به کنوانسیون برن ملحق نشده است، امکان عملی برای حمایت از آثار مورد حمایت، در سایر کشورها وجود ندارد (مگر در خصوص معدودی از قراردادهای دوجانبه).

تایید تهیه کننده: هدی شکیب منش	تایید مدیر ذیربط:	تایید حوزه ریاست:	تایید رییس موسسه:
☐	☐	☐	☐